Fețele nevăzute ale Declarației Unice | Corina Mîndoiu | EY România

Autor: Corina Mîndoiu, Partener Asociat, Impozit pe venit și contribuții sociale, Asistență Fiscală și Juridică, EY România

După aproximativ trei ani de la momentul apariției sale, declarația unică privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice rămâne un subiect fierbinte pentru contribuabili. În contextul în care responsabilitatea fiscală se mută, din ce în ce mai rapid, de la organul fiscal către contribuabili, am identificat câteva aspecte mai puțin văzute ale acestei declarații.

Prelungirea termenului de raportare și plată, de tratat cu prudență și rigoare

În primul rând, remarcăm faptul că termenul de raportare și de plată de 15 martie stabilit de autorități a fost și în acest an prelungit. Așadar, deși, conform prevederilor fiscale, termenul de depunere a „Declarației Unice privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoane fizice” pentru anul fiscal 2019 era 15 martie 2020, acesta a fost prelungit până la data de 25 mai 2020.

Această mișcare a autorităților a fost primită ca o gură de oxigen de către unii contribuabili, iar pentru alții a devenit chiar un motiv de “relaxare”. Deși prelungirea termenului de raportare fiscală și de plată a obligațiilor fiscale aferente poate oferi impresia unei astfel de relaxări la nivel mental, suntem însă pe mai departe de părere că, din punct de vedere procedural, declarația unică trebuie să rămână, din mai multe considerente, un subiect de interes sporit în rândul

contribuabililor. Încercăm să enumerăm câteva dintre aceste aspecte în cele ce urmează.

Procesul în ansamblul său, coroborat cu extinderea termenului limită declarativ și al celui de plată al obligațiilor fiscale, a suferit câteva modificări, unele putând fi considerate chiar îmbunătățiri substanțiale. De exemplu, s-a realizat o mult mai mare „flexibilizare” a procesului declarativ prin extinderea modalităților de înregistrare a declarației fiscale (atât în format fizic – metoda clasică, pe hârtie, cât și prin mijloace electronice la distanță – ex. prin încărcarea declarației în format “.pdf intelligent” în contul de SPV sau pe portalul e-guvernare, utilizând semnătura electronică autorizată) și prin introducerea mecanismului de autoimpunere la contribuabil.

Toate aceste facilități administrativ-procedurale (deși unele încă mai necesită perfecționări) oferă un mic confort contribuabililor persoane fizice, în primul rând prin prisma existenței unui flux aparent mult mai ușor de gestionat.

La toate acestea se mai poate adăuga și faptul că, prin Ordinul 2.098, publicat în vara anului 2019, autoritățile au majorat și limitele plafoanelor pentru care se pot institui popriri ale conturilor bancare în cazul existenței unor somații de plată pentru obligații fiscale restante (de la 100 lei, la 2.000 lei), astfel că și neplăcerile provocate de blocarea conturilor bancare s-au mai diminuat.

Cu toate acestea, persoanele fizice vizate trebuie să fie și mai prudente de acum înainte și să acționeze preventiv și în conformitate cu prevederile fiscale în vigoare. Prin aceste modificări, responsabilitatea fiscală se mută, în fapt, de la organul fiscal către contribuabili.

> *Este din ce în ce mai clar că vigilența autorităților fiscale se va concentra cel mai probabil, în viitorul apropiat, pe creșterea numărului de acțiuni de control și verificări la*

adresa persoanelor fizice – contribuabili.

La această concluzie contribuie și implementarea principiului autoimpunerii, prin care contribuabilul persoană fizică este nevoit să își calculeze singur toate taxele aferente veniturilor realizate și implicit să își efectueze plata obligațiilor fiscale aferente în baza propriei judecăți. Prin urmare, contribuabilul trebuie să aleagă cu atenție tipurile și sursele de venit, modul de calcul și determinare a impozitului aferent și, totodată, să analizeze și să determine dacă nu cumva datorează și contribuție de asigurări sociale de sănătate, în anumite condiții.

În acest cadru oarecum mai relaxat, când observăm că interacțiunea directă cu inspectorii ANAF devine mult mai redusă decât în trecut (în principiu, fiindcă nu mai este necesară), devine chiar mai important să fim și mai riguroși, deoarece în majoritatea etapelor procedurale (de pregătire, calculare, înregistrare și evaluare a obligațiilor fiscale), responsabilitatea ne aparține, în calitate de contribuabil. În același timp, apetitul pentru auto-educare fiscală ar trebui să crească, implicit să deprindem obiceiul de a ne informa mult mai des și mai activ decât o făceam în anii trecuți, când așteptam deciziile de impunere prin poștă.

Este din ce în ce mai clar că vigilența autorităților fiscale se va concentra cel mai probabil, în viitorul apropiat, pe creșterea numărului de acțiuni de control și verificări la adresa persoanelor fizice – contribuabili.

Stabilire din oficiu, de către ANAF, a impozitului anual datorat

În această privință, autoritățile au efectuat un prim pas de natură legislativă, prin adoptarea destul de recentă, pe 6 noiembrie 2019, prin Ordinul nr. 2.862/2019, a procedurii care reglementează condițiile în care autoritățile pot stabili din

oficiu impozitul anual pe veniturile persoanelor fizice. Prin intermediul acesteia, organul fiscal competent va putea să evalueze obligațiile fiscale ale persoanei fizice și să instituie din oficiu, în cazul celor care nu depun declarația anuală de impunere, impozitul pe venitul net anual impozabil/impozitul anual datorat, pe fiecare sursă și categorie de venit.

Spre exemplu, ca urmare a acestei noi proceduri, ANAF poate colecta și centraliza informațiile despre persoanele fizice vizate pe baza datelor existente în evidența fiscală constituită din informațiile declarate de contribuabili, plătitorii de venituri sau intermediari, după caz, în funcție de natura venitului realizat, *precum și din schimbul de informații cu autorități fiscale din străinătate* (ex. prin intermediul aplicației informatice naționale „Automatic Exchange of Information").

Conform prevederilor Ordinului 2.862, această procedură de analiză se va aplica începând cu raportările efectuate pentru veniturile anului fiscal 2018, iar ca surse de colectare a datelor, ANAF va utiliza o bază de date ce se constituie din (nefiind o listă exhaustivă):

- declarațiile unice privind impozitul pe venit estimat și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice;
- formularul 260 – deciziile de impunere privind plățile anticipate cu titlu de impozit/impozitul anual datorat, emise pentru anii anteriori;
- formularul 220 – declarațiile privind veniturile estimate/norma de venit depuse pentru anul 2017;
- formularul 205 – declarațiile informative privind impozitul reținut la sursă și câștigurile/pierderile din investiții, pe beneficiari de venit, depuse pentru anul 2018;
- informațiile de la terți obținute pe baza declarațiilor fiscale sau în baza schimbului de informații și informațiile obținute în baza "Automatic Exchange of

Information”;
- formularul 240 – declarațiile anuale de venit pentru asocieri fără personalitate juridică și entități supuse regimului transparenței fiscale, depuse pentru anul de impunere.

Cu toate că pe parcursul acestui proces, ANAF va comunica cu contribuabilii vizați pe care îi va notifica în scris, este de evitat inițierea unei astfel de proceduri de stabilire din oficiu a impozitului anual datorat. Există riscul să fie imputate obligații fiscale mai mari decât cele pe care le-ar fi datorat în mod normal contribuabilul. Autoritățile vor stabili atât baza de calcul, cât și impozitul datorat prin prisma unor informații colectate din diferite surse auxiliare, deci nu neapărat prin prisma unor informații actuale, certe și finale.

Prin urmare, devine esențială păstrarea într-o arhivă personală a tuturor documentelor justificative utilizate la pregătirea declarației unice, cât și a celor care pot demonstra corectitudinea modului de calcul și de întocmire a acesteia (ex. dovezi ale încasării venitului, dovezi de plată a taxelor din statele cu care România are încheiate convenții de evitare a dublei impuneri, contracte, ex. de închiriere, de prestări servicii etc., certificate de rezidență fiscală, certificate de acoperire în sistemul de asigurări sociale, sau orice alte documente care stau la baza întocmirii declarației fiscale).

Astfel de documente sunt foarte importante pentru categoriile de venituri unde determinarea impozitului pe venit se realizează în sistem real pe baza datelor din contabilitate, sau în baza normelor anuale de venit.

Impozitarea veniturilor din închirierea

în scop turistic a locuințelor din patrimoniul personal

Pe măsură ce România a devenit o țintă turistică tot mai căutată, iar dezvoltarea rapidă a tehnologiei a permis apariția unor noi activități generatoare de venituri personale (ex. apariția unei multitudini de platforme on-line prin care inclusiv persoanele fizice își pot închiria locuințele în scop turistic, chiar și de scurtă durată), o speță aparte poate fi închirierea în scop turistic a unor locuințe din patrimoniul personal. În acest caz, modalitatea de impunere este determinată în primul rând de un criteriu cantitativ, anume, dacă persoana fizică închiriază mai mult sau mai puțin de 5 camere în cursul anului fiscal. În funcție de acest criteriu și de încadrarea venitului aferent în categoria corespunzătoare, contribuabilul trebuie să știe că există obligații de calcul și de raportare specifice și distincte.

Codul fiscal prevede că, în cazul în care, în cursul anului fiscal, contribuabilii realizează venituri din închirierea unui număr mai mare de 5 camere, aceștia sunt obligați să notifice organului fiscal competent evenimentul, respectiv depășirea numărului de 5 camere de închiriat, prin depunerea declarației unice în termen de 30 de zile de la data producerii acestuia.

Un alt aspect care poate părea banal la prima vedere, dar care are implicații fiscale de luat în seamă în cazul în care nu este bine documentat sau corect raportat către autorități, este situația (comună, de altfel) în care o locuința se află în proprietatea mai multor persoane fizice (ex. apartament deținut în coproprietate de ambii soți etc.), dar venitul generat ca urmare a închirierii este raportat doar pe numele uneia dintre persoane.

Este cunoscut faptul că, în funcție de valoarea venitului realizat (cumulat din mai multe surse), se poate datora chiar

și contribuție de asigurări sociale de sănătate, dar datele problemei se pot schimba în cazul în care ambii soți ar fi fost beneficiari de venit, iar cuantumul generat de fiecare în parte ar depăși plafonul prevăzut de lege pentru plata cotei de CASS. Așadar, există riscul ca o astfel de inadvertență să conducă la o reclasificare din partea organului fiscal și, implicit, posibilitatea ca pentru ambii proprietari ai locuinței să rezulte obligații fiscale. Dacă impozitul pe venit ar putea fi alocat în proporție de 50%-50% sau în alte proporții, pe baza cotei-parte deținute de fiecare din proprietatea imobilului respectiv, din perspectiva cotei de CASS, lucrurile ar putea să stea altfel și anume ca ambii proprietari să datoreze contribuția la sănătate. Adițional, potențiale penalități de neraportare sau penalități de întârziere ar putea fi adăugate.

Procedura de “deregistrare fiscală”

O altă situație pe care contribuabilul român ar trebui să o aibă în vedere și pe care să o abordeze în conformitate cu prevederile legislației în vigoare (mai ales în cazul celor plecați în străinătate care și-au stabilit reședința și inclusiv rezidența acolo), este așa-zisa procedură de “deregistrare fiscală”.

Mai exact, aceasta presupune ca persoanele fizice care părăsesc țara pentru o perioadă mai mare de 183 de zile să depună la ANAF un chestionar de stabilire/clarificare a rezidenței fiscale la plecarea din România.

În baza acestei proceduri – obligatorie, conform legii – administrația fiscală poate determina dacă persoana fizică respectivă mai păstrează obligații de raportare fiscală în România sau nu. Exceptând veniturile care își au sursa în România (ex. venituri din chirii, dobânzi la un cont bancar din România, activități independente realizate în România etc.) există multe alte situații în care, dacă ”deregistrarea fiscală” este realizată la timp, raportarea veniturilor

mondiale nu ar mai fi obligatorie în România deoarece persoana fizică nu ar mai avea statut de rezident fiscal român în baza de date a ANAF.

În situația contrară, în care respectiva persoană nu își îndeplinește această obligație de ”deregistrare” și realizează venituri private din străinătate (spre exemplu venituri din investiții: dobânzi, dividende, câștiguri de capital etc.) există riscul ca ANAF, inclusiv prin intermediul sistemului automat de schimb de informații cu autoritățile fiscale din alte state, să instituie din oficiu taxe pe veniturile respective.

Astfel, persoana fizică se poate regăsi în situația neplăcută și nedorită de a fi dublu impozitată, cu toate că România are încheiate convenții de evitare a dublei impuneri cu multe state, atât membre UE, cât și non-UE, iar o astfel de acțiune ar fi putut fi evitată / prevenită din timp.

În concluzie, deși contribuabilii au la dispoziție mult mai multe opțiuni și metode de a-și raporta către autorități veniturile realizate, iar sistemele de raportare devin din ce în ce mai digitalizate, aceștia nu trebuie să piardă din vedere faptul că, în subsidiar, aportul propriu și, implicit, responsabilitatea lor devin din ce în ce mai mari în relația cu autoritățile fiscale.